

Dlaczego chcą zawrócić bieg historii?

Autor: **Jeffrey A. Tucker**

Źródło: aier.org

Tłumaczenie: **Przemysław Rapka**

Być może tak jak mnie zdumiewa was szaleńcze stawianie murów z ceł, które odbywa się w ostatnich dwóch latach. Zaczęło się w Stanach Zjednoczonych, ale szybko niczym pożar rozprzestrzeniło się to po całym świecie. Bariery i podatki od handlu wzrastają każdego dnia. Ciężko to wytłumaczyć, chyba że zadowala was wyjaśnienie, że wszystkiemu winien jest zamęt w teoriach ekonomicznych i polityczna odporność prezydenta Stanów Zjednoczonych, który z jakiegoś powodu wierzy, że cła są magiczną miksturą, zapewniającą spójność gospodarki narodowej. Ale w rzeczywistości jest to międzynarodowy ruch [przywracający na całym świecie protekcjonizm](#).

Coś tu jednak nie gra. Widzieliśmy na własne oczy i przekonaliśmy się osobiście o tym, jak międzynarodowa współpraca gospodarcza i niskie bariery dla handlu zwiększyły podział pracy i potwierdziły teorię Adama Smitha, że jest to wstępny warunek dla stworzenia dobrobytu. W ciągu życia każdego z nas!

Organizacja Human Progress regularnie [pokazuje](#), że w ciągu ostatniego półwiecza na całym świecie rozwijał się wolny handel i globalizacja, oczekiwana długość życia wzrosła o 29%, śmiertelność noworodków spadła o 72%, a średni dochód per capita o 167%, zapasy żywności wzrosły o 22%, a ilość osób ubogich spadła bardziej niż kiedykolwiek w historii. Towarzyszy temu mniejsza ilość rządów autorytarnych na świecie, a prawa człowieka są znacznie lepiej chronione, czyli mówiąc ogólnie, rządy utraciły swoją [władzę](#).

To wspaniałe osiągnięcie. Ujmując to na [sposób E. C. Harwooda](#), wygląda to na rewolucję dobrego typu, porzuceniem starego ładu odizolowanych narodów i zapoczątkowanie nowej wolności i współpracy, na której ludzkość ogromnie zyskała.

Dlaczego ktoś jest przeciwko temu? Dlaczego niszczy się coś, co działa? Dlaczego teraz?

Dwa okresy dramatycznych zmian

Wskazówkę możemy znaleźć, badając inny przypadek rewolucji podobnie jak dziś opartej na działaniach przedsiębiorców, trwającej podczas epoki leseferyzmu od końca Wojen Napoleońskich w 1815 roku aż do wybuchu wielkiej wojny w 1914 roku.

W trakcie tego okresu świat doświadczył niemal równie dramatycznych zmian we wzroście gospodarczym, dochodzie, śmiertelności noworodków, technologii komunikacyjnej, urbanizacji i ogólnie w możliwościach wyboru, jakie stały przed ludźmi. Koniec niewolnictwa, nadanie praw kobietom, wynalezienie parostatku i kolei, elektryczność, komercjalizacja stali, budownictwo wielkomiejskie i lotnictwo, rozwój możliwości podróży — a to tylko początek listy. Władza rządu była coraz mniejsza w miarę, jak powstawały coraz potężniejsze przedsiębiorstwa. Stary układ władzy i kontroli był zastępowany przez nowy ład rządzony handlem i wyborem.

W ten sposób stary ład został obalony. Jednak w mgnieniu oka stało się coś niezwykłego. Pojawiły się regulacje antymonopolowe. Pojawił się podatek dochodowy. Ustanowiono bank centralny. Państwo regulacyjne zaczęło nadzorować żywność, lekarstwa, pracę i prawo. Potrzebowałeś paszportu, by udać się z jednego miejsca do drugiego. Nawet takie odrażające idee jak eugenika — centralne planowanie populacji — stały się popularne wśród najważniejszych towarzystw akademickich. Pojawiło się wojenne centralne planowanie, cenzura i regulacja rynków finansowych.

Tak powstało państwo absolutne — czyli państwo, które nie znało żadnych granic. Powstało zaledwie w ciągu dekady, od 1908 roku do około 1918 roku. Ponownie, ujmując to na sposób Harwooda, była to kontrrewolucyjna odpowiedź na rewolucję.

To nie był postęp

Ten obraz może być mylący dla większości osób, które przeszły dzisiejszą marną edukację historyczną. Jest tak ponieważ od pokoleń te zmiany są określane mianem Postępu (*Progressivism*), ruchu w ramach którego dobrotliwe elity walczą o dobro ludzi i chronią ich przed wykorzystywaniem przez prywatne przedsiębiorstwa. Tę legendę opowiada się do dziś.

Dokładniejsze badania pokazują, że prawdziwe cele Postępu były zdecydowanie inne. Jak powiedział wybitny historyk Gabriel Kolko, ten okres był [tryumfem konserwatyzmu](#). Elity tamtego okresu panikowały w obliczu postępującej konkurencji oraz biznesu i rewolucyjnych zmian, jakie z tego

wynikały dla gospodarki, społeczeństwa, kultury i tradycyjnej władzy przypadającej klasie rządzącej.

Wszelkie ograniczenia nałożone w trakcie tego okresu — a Kolko przedstawia szczegółowe omówienie każdej wielkiej zmiany — były pomyślane w celu zablokowania i cofnięcia zmian, jakie niosła ze sobą nowa wolność. Elita nie próbowała wspierać postępu; próbowała zawrócić bieg historii. Kontrrewolucja.

Oczywiście to im nie wyszło. Dobrobyt i wolność maszerowały naprzód przez cały XX wiek pomimo tych wszystkich komplikacji, jak kryzys czy wojna. Starania elit były daremne, ale też niezwykle kosztowne.

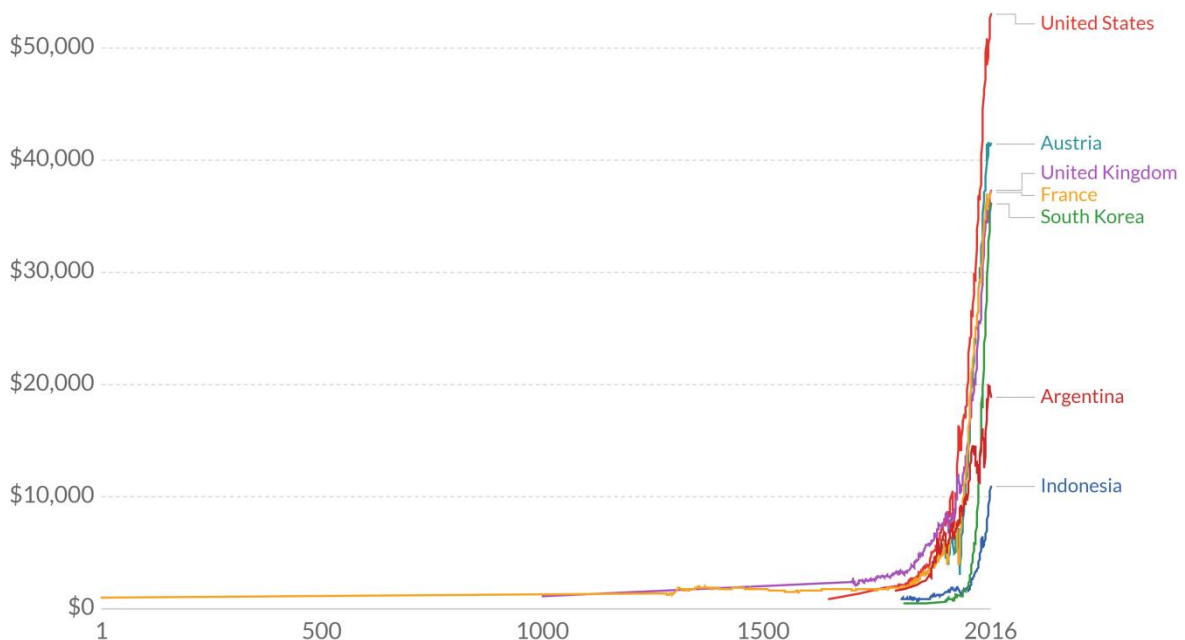
Podobieństwa

Podobieństwa między przeszłością i teraźniejszością stają się jasne. Można się o tym przekonać, przyglądając się poniższym wykresom. Pierwszy pokazuje słynny „kij hokejowy” dobrobytu, który zaczął gwałtownie rosnać na początku XIX wieku i kontynuował ten wzrost do końca wieku, a później zaczął wzrastać w tempie wykładniczym. W Europie i Azji określa się to czasami Europejskim Cudem (*Great Divergence*).

GDP per capita

GDP per capita adjusted for price changes over time (inflation) and price differences between countries – it is measured in international-\$ in 2011 prices.

Our World
in Data

Source: Maddison Project Database (2018)

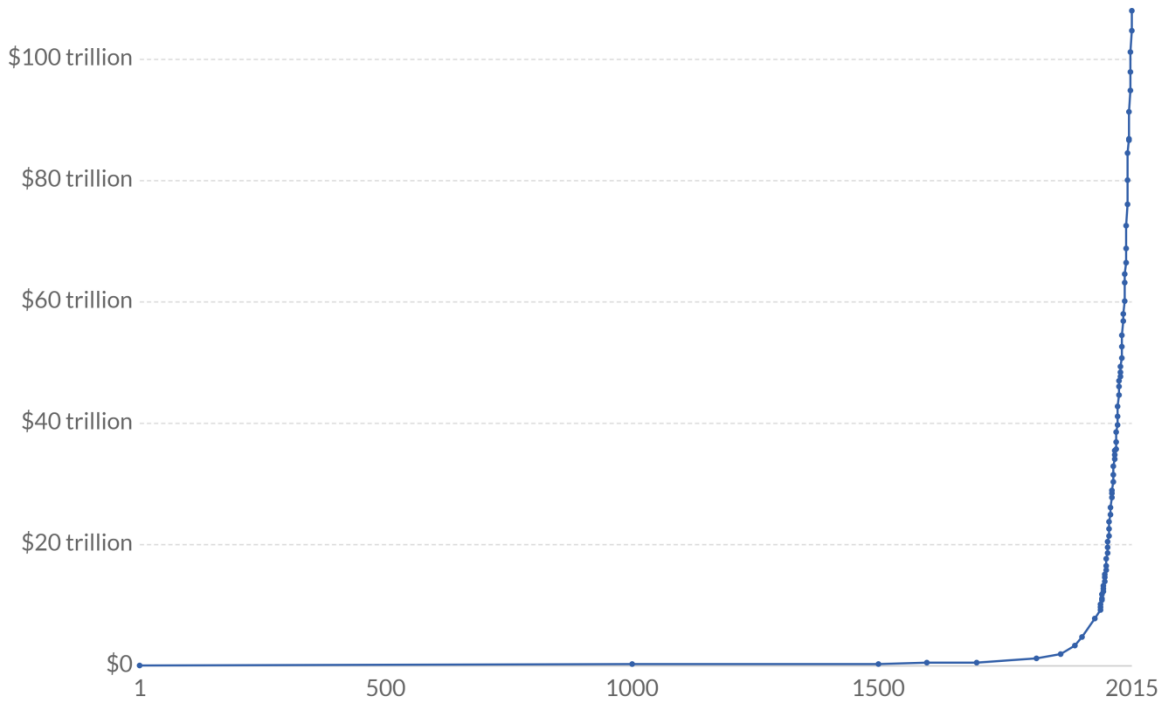
OurWorldInData.org/economic-growth • CC BY

Note: These series are adjusted for price differences between countries based on only a single benchmark year, in 2011. This makes them suitable for studying the growth of incomes over time but not for comparing income levels between countries.

World GDP over the last two millennia

Total output of the world economy; adjusted for inflation and expressed in international-\$ in 2011 prices.

Our World
in Data

Source: World GDP - Our World In Data based on World Bank & Maddison (2017)

OurWorldInData.org/economic-growth • CC BY

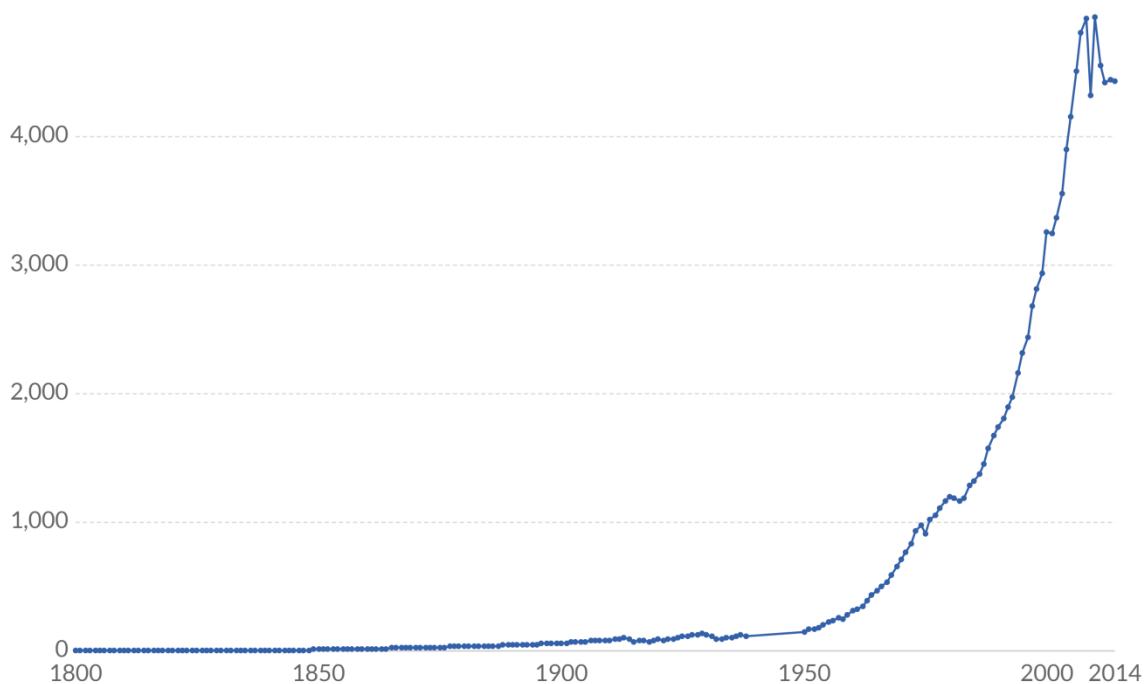
Tutaj widać, co to oznaczało dla świata. Był to początek dobrobytu i dostatku dla szerokich mas. Naiwnym by było wyobrazić sobie, że tej wielkości zmiany mogłyby nie wywołać reakcyjnych sił, nawet jeśli te siły określane by były mianem Postępu.

Kolejne dwa wykresy wykorzystałem w swoim tekście [Return of protectionism](#). To co tutaj widzicie, to podobny wzrost tworzący kształt kija hokejowego.

The value of global exports

Time series of value of world exports at constant prices, relative to 1913 (i.e. values correspond to world export volumes indexed at 1913=100)

Our World
in Data

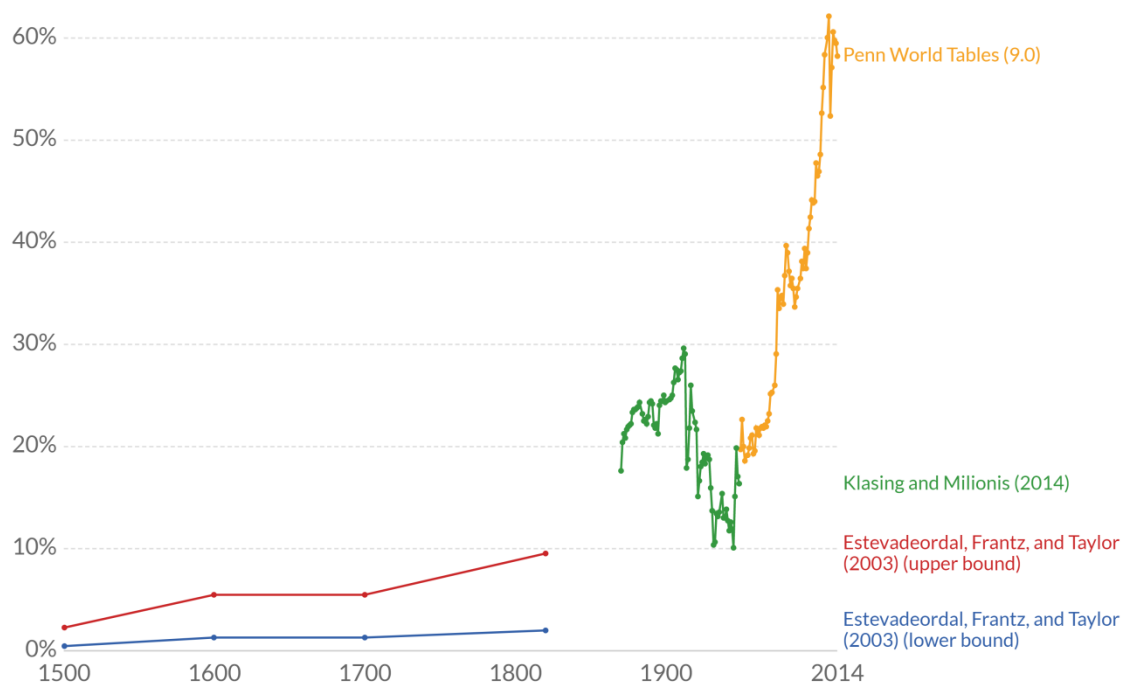
Source: Federico and Tena-Junguito (2016)

OurWorldInData.org/international-trade • CC BY

Globalization over 5 centuries

Shown is the "trade openness index". This index is defined as the sum of world exports and imports, divided by world GDP. Each series corresponds to a different source.

Our World
in Data

Source: Penn World Tables 9.0, Esteveadoral, Frantz, and Taylor (2003), Klasing and Milionis (2014)

CC BY

O naszych czasach możemy powiedzieć dokładnie to samo, co powiedziałem wcześniej o ruchach na początku XX wieku: naiwnym by było wyobrażać sobie, że tej wielkości zmiany mogłyby nie wywołać reakcyjnych sił.

Globalizacja handlu wzmocniła pozycję zwykłych osób na całym świecie, doprowadzając do dobrobytu na niespotykaną dotąd skalę. Jest tak zwłaszcza od upadku komunizmu, a reformy w Chinach pozwoliły na włączenie siły umysłów miliarda ludzi w wielki projekt budowy dobrobytu dla wszystkich. Dodajmy do tego internet, ruch na rzecz wolności słowa, ekonomię aplikacji mobilnych, kryptowaluty i generalne upodmiotowienie ludzi, a wskażesz wszystko, z czym chce walczyć kontrrewolucja.

Państwo narodowe i wszystkie grupy interesu z nim związane kontratakują, starając się odwrócić bieg historii. Aby powstrzymać postęp wolności, wykorzystują władzę państwa. Ten wzorzec widzieliśmy już wcześniej, po rewolucji następuje kontrrewolucja. Są różne określenia na ruchy, stojące za tymi działaniami — prawica i lewica, socjaliści i nacjonaści, liberałowie i konserwatyści — ale główny cel jest taki sam. To walka z wolnością.

Zdawanie sobie sprawy z tego wzorca nie sprawia, że te działania są mniej niepokojące, ale pomaga odkryć, że te cykle gospodarcze/polityczne nie są arbitralne. A jeśli historia popatrzymy na historię, to dostrzeżemy, że te wysiłki reakcjonistów podejmowane przeciw wolności zawiodą.